

**ДІЯЛЬНІСТЬ ЗГРОМАДЖЕННЯ ДОЧОК МИЛОСЕРДЯ СВ.
ВІКЕНТІЯ ДЕ ПОЛЯ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЇ
СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ У XVIII – ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТ.**

Лев ДАВИБІДА

*Івано-Франківський обласний осередок Всеукраїнської кампанії
«Пам'ять Нації», вул. Січових Стрільців, 56, 76018, Івано-Франківськ,
Україна*

e-mail: lev.davybida@gmail.com

У статті висвітлено історію поширення осередків Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля та відкриття при них лікувальних закладів у Східній Галичині XVIII – першої третини ХХ ст. На основі дослідження архівних джерел і вивчення спеціалізованої літератури проаналізовано діяльність сестер милосердя у справі охорони здоров'я, з'ясовано її роль в житті місцевого населення. Особливу увагу в статті звернено на джерела фінансування та майновий статус Згромадження, які уможливлювали його харитативне функціонування. Визначаючи якість та ефективність медичних послуг шариток, автор робить висновок про набутий ними цінний досвід і високий професіоналізм під час роботи в якості молодшого медперсоналу як у власних медичних закладах, так і в державних та приватних шпиталях Східної Галичини, зокрема в «Народній лікарні». На прикладі блаженної Марти Вецької підкреслюється подвижницький і жертовний характер цієї праці й служіння сестер милосердя.

Ключові слова: *Згромадження, св. Вікентій де Поль, сестри милосердя, Східна Галичина, охорона здоров'я, шпиталь.*

В статье отображается история распространения в Восточной Галиции местных представительств Ордена дочерей милосердия св. Викентия де Поля в XVIII – первой трети ХХ вв. и открытие при них лечебных учреждений. На базе исследованных архивных источников и изучения специализированной литературы проанализирована деятельность сестер милосердия в здравоохранении, охарактеризовано ее роль в жизни местного населения. Особое внимание в статье уделено выяснению источников финансирования и вопросам имущественного статуса Ордена, которые делали возможным его харитативное функционирование. Определяя качество и эффективность медицинских услуг шариток, автор делает вывод о приобретении ими ценного опыта и о высоком их профессионализме при работе в качестве младшего медицинского персонала, как в собственных лечебных учреждениях, так и в государственных и частных госпиталях Восточной Галиции, в частности в “Народной лечебнице”. На примере блаженной Марты Вецькой подчеркивается подвижнический и жертвенный характер этой работы и служения сестер милосердия.

Ключевые слова: *Орден, св. Викентий де Поль, сестры милосердия, Восточная Галиция, здравоохранение, госпиталь.*

The article deals with history of the spread of the abodes of the Daughters of Charity of St. Vincent de Paul. It examines the process of opening the medical institutions of the

Congregation in Eastern Galicia XVIII – the first third of XX century. Activity of the Sisters of Mercy in the healthcare was analyzed, clarified the role of this activity at the life of local population. Special attention is paid to the sources of funding and property status of the Congregation that enabled its charitable functioning. Earlier the funds came from the monarchs of Poland and Austria. Later the wealthy families of Potocki, Rzewuski, Lubomirski and Czartoryski started to fund Sisters of Charity. Thanks to this, Sisters of Mercy were able to finance their activities, leading their own economy.

The author determines the quality and efficiency of health services of Sisters of Mercy. He concludes that they gained valuable experience and professionalism in their work as a junior medical staff in its own medical institutions, as well as in public and private hospitals in Eastern Galicia, in particular in the “People's Hospital”. The author argues that social and medical care played an important role in the activities of the eastern branch of the Daughters of Charity of St. Vincent de Paul. The Congregation gave impetus to the formation of other charitable organizations and monastic communities whose apostolic activity included the care of the sick. But the treatment without doctor`s control in small hospitals of the Congregation was not effective, therefore, these institutions served rather as shelters, where patients could receive elementary care and first medical care. The ascetic and sacrificial nature of this work and the ministry of the sisters of charity are emphasized on the example of Blessed Marta Wiecka. This example was not isolated because the Sisters of Mercy practically always kept their promises.

Key words: *the Congregation, St. Vincent de Paul, Sisters of Charity, Eastern Galicia, health protection, hospital.*

Свого часу так званий «науковий атеїзм» усіляко намагався протиставити здобутки медицини і християнство, акцентуючи увагу на фізіології в душі офіційної радянської ідеології. При цьому той факт, що чимало медичних знань і навиків впродовж багатьох століть здобувалися при монастирських шпиталях особами, які вміло поєднували лікарський фах і духовний сан, намагалися не згадувати. Тож тепер, коли інакомислячих не переслідують, а право на вільне віросповідання нам гарантують норми Конституції України, настав час віддати належне послідовникам Доброго Самарянина та дослідити їх внесок у справу порятунку людства від хвороб. Маленьким кроком у цьому напрямі є дана стаття, метою якої є висвітлення й аналіз охороноздоровчої діяльності представниць Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля в Східній Галичині протягом XVIII – першої третини ХХ ст. Основні завдання статті полягають у тому, щоб описати історію поширення медичних закладів конгрегації у Галичині досліджуваного періоду, з'ясувати роль сестер у справі охорони здоров'я місцевого населення, визначити якість та ефективність медичних послуг, які надавали шарики.

Згадана проблема не була об'єктом спеціального дослідження, однак певні її аспекти побіжно розглядалися у працях вітчизняних і польських

науковців, присвячених історії монаших спільнот й церковного життя Галичини. Особливої уваги вартує наукова розвідка А. Шлеца¹, який на основі багатого фактичного матеріалу простудіював процес розвитку конгрегації шариток у Польщі, а також на українських і білоруських землях, що колись входили до складу Речі Посполитої. Не менш інформативними у цьому плані є праці А. Дзержек² та А. Пернікарчика³, присвячені історії спільноти вікентіанок та біографії окремих її представниць конкретно у Галичині. Серед українських науковців апостольську діяльність чернечих згромаджень вивчають О. Яцків⁴ та І. Комар⁵. Функціонування східної, греко-католицької гілки дочок милосердя у 20–30-х рр. ХХ ст. висвітлила І. Стасюк⁶ в рамках дослідження повсякденного життя монахинь Станіславівської єпархії УГКЦ⁷.

Першочерговим завданням згромадження дочок милосердя з часу заснування спільноти св. Вікентієм де Полем (1581–1660) у 1633 р. була опіка над хворими. Його реалізація передбачала відкритість членів апостольського товариства, їх проживання в миру, а не у закритих чернечих спільнотах. Закладаючи рух «сірих сестер» у Франції, св. Вікентій писав: «Їх монастир – домівки хворих, їх каплиця – парафіяльний костел, їх келія – орендована кімната чи шпитальна палата»⁸. З часом сестри милосердя (*ця назва більш притаманна для визначення представниць згромадження у Центрально-Східній Європі – авт.*) стали опікуватися також убогими, дітьми-сиротами, навчальними закладами для бідняків, притулками для людей похилого віку тощо, але популярність їм приніс саме догляд за хворими, оскільки останніх у Європі ХVІІ – ХVІІІ ст., яка потерпала від постійних епідемій і військових сутичок, не бракувало. Цікавим є факт, що першим осередком дочок милосердя за межами Франції стала Варшава, куди

¹ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. *Nasza Przeszłość*. Kraków, 1960. T. 12. S. 59–172.

² Dzierżek A. Sióstry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. *Cracovia Leopoldis*. 2011. Nr. 2. S. 25–28.

³ Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej / A. Piernikarczyk. *Parare vias Domini*. Pelplin, 2014. S. 651–661.

⁴ Яцків О. Формування осередків, поширення та діяльність Згромадження сестер святого Фелікса з Канталісій на теренах Галичини наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. *Гілея: науковий вісник*. 2016. Вип. 110. С. 37–40.

⁵ Комар І. Роль Української греко-католицької церкви в організації охорони здоров'я дітей у Галичині на початку ХХ ст. *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. № 8–9. С. 213–215.

⁶ Стасюк І. Повсякденне життя монахинь Станіславівської єпархії УГКЦ (1900–1946 рр.). *Вісник Прикарпатського університету. Історія*. 2013. Вип. 23–24. С. 360–367.

⁷ Stasiuk I. Działalność charytatywna żeńskich zgromadzeń zakonnych w diecezji stanisławowskiej w latach 1896–1946. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne*. 2014. Z. 1. S. 93–100.

⁸ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. S.61–63.

сестри прибули на запрошення польської королеви Марії Людовіки (1611–1667) у 1652 р.⁹.

Щодо Східної Галичини, то першим містом, де оселились сестри милосердя, став Львів: у 1741 р. згромадження за фінансової підтримки київського ловчого Францішека Завадського, який пожертвував 60 000 злотих, заклало шпиталь св. Вікентія на схилах Замкової гори. У 1783 р. лікувальний заклад особисто відвідав австрійський цісар Йосиф II (1741–1790), відомий своєю філантропією. Оцінивши успіхи місцевих дочок милосердя у догляді за хворими, монарх призначив шпиталю щорічну державну дотацію у розмірі 2 000 золотих ринських¹⁰. Польський дослідник В. Хотковський однак зазначав, що оскільки заклад сестер милосердя у Львові не зводився до ролі притулку, а дійсно надавав медичну допомогу хворим, коштів, які надходили з держбюджету, не вистачало, тож він існував в основному за рахунок добровільних пожертв і милостині¹¹.

Протягом XVIII ст. шпиталі дочок милосердя з'явилися також у Бурштині (1742 р.), Маріямполі (1746 р.), Бродах (1760 р.), Пшеворську (1768 р.), Роздолі (1780 р.). Розбудові конгрегації сприяла австрійська влада, яка передала їй майно ліквідованих касаційною реформою 1783 р. монастирів, а також поклопоталася про утворення окремої Галицької провінції дочок милосердя з центром у Львові в липні того ж року¹². Протягом першої половини XIX ст. кількість шариток на території Східної Галичини постійно зростає, змінюється їх національний склад: якщо спершу серед сестер переважали вихідці із Франції, то поступово їх доповнювали, а згодом і практично витіснили полячки. У 1809 р. на території Галицької провінції налічувалась 71 сестра милосердя, а вже у 1859 р. до місцевого згромадження входило 127 осіб¹³. З'явилися і нові осередки, зокрема у Новосілках (1810 р.), Мощанах (1820 р.), Червонограді (1846 р.) та Будзанові (1847 р.)¹⁴.

Варто зазначити, що у XIX ст. видозмінюється процес закладання домів дочок милосердя, шпиталів і сиротинців під їх егідою, а також схема фінансування їхньої діяльності. Якщо раніше ініціатива походила від монархів Речі Посполитої та Австрії, то згодом її перебрали на себе меценати

⁹ Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej. S. 651.

¹⁰ Chodyncki I. Historia stołecznego królestw Galicyi i Lodomeryi miasta Lwowa od założenia jego aż do czasów terazniejszych. Lwów, 1829. S. 395–396.

¹¹ Потимко О. Розвиток медицини у Львові в XIV – XVIII ст.: література, проблеми, дискусії. Львів, 2012. С. 105.

¹² Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej. S. 652.

¹³ Dzierżek A. Sióstry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. S. 26.

¹⁴ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. S. 88.

із місцевих вельможних родин Потоцьких, Жевуських, Любомирських і Чарторійських¹⁵. Беручи до уваги заслуги шариток у догляді за хворими і опіці над сиротами, знать запрошувала їх у свої володіння, даючи право власності на землі та фільварки. Завдяки цьому сестри милосердя отримали змогу фінансувати свою діяльність, ведучи власне господарство.

У 1859 р. функції осередку Галицької провінції Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля перейшли до спільноти шариток у Кракові¹⁶. Попри ці зміни конгрегація не тільки не втратила свій вплив у Східній Галичині, а й ще більше зміцніла. Протягом другої половини ХІХ ст. сестри милосердя відкрили ще одне представництво у Рогатині (1883 р.), а також долучилися до роботи в якості молодшого медичного персоналу у повітових шпиталях Городенки (1885 р.), Підгайців (1891 р.), Ясел (1892 р.), Коломиї, Станиславова, Стрия (1894 р.), Бережан (1895 р.), Заліщиків (1896 р.), Золочева, Тернополя, Жешува (1897 р.), Гусятина і Сянока (1898 р.). За підтримки конгрегації у Львові запрацювали спеціальні заклади для божевільних у Кульпаркові (1875 р.) та хоспіс для невиліковно хворих (1898 р.)¹⁷.

Згромадження дало поштовх до утворення ряду інших добродійних організацій та чернечих спільнот, апостольська діяльність яких включала опіку над хворими, зокрема Товариства Дітей Марії, засноване у 1852 р. керівницею Галицької провінції дочок милосердя с. Люцією Боровською (...– 1864)¹⁸, і Згромадження сестер св. Фелікса з Канталісій, яке у 1855 р. заклали сестри Софія Трушковська (1825–1899) та Клотильда Ціхановська (1822–1875)¹⁹.

Було б несправедливо не згадати про появу спільноти дочок милосердя в складі УГКЦ у червні 1926 р. Цікаво, що митрополит Андрей Шептицький (1865–1944), засновуючи східну гілку сестер милосердя, звернувся за допомогою не до місцевого римо-католицького ордену в Галичині, а до Згромадження у Бельгії. Вірогідно, причиною цьому послужили напружені українсько-польські відносини, що загострилися під час військового протистояння 1918–1919 рр. Оскільки тогочасна спільнота дочок милосердя і увесь її духовний провід у Галичині склалися в основному з поляків, а ті, у переважній більшості, поділяли думку Львівського архієпископа св. Юзефа Більчевського (1860–1923), що ототожнював інтереси Римо-католицької

¹⁵ Dzierżek A. Siostry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. S. 26.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. S. 129.

¹⁸ Ibid. S. 125.

¹⁹ Яцків О. Формування осередків, поширення та діяльність Згромадження сестер святого Фелікса з Канталісій. С. 37.

церкви із польськими національними інтересами, то сподіватися на їхню підтримку було б марно²⁰. З благословення Папи Пія XI (1857–1939) 25 березня 1922 р. митрополит Андрей направив на новіціат в Бельгію перших дівчат з України. 8 червня 1926 р. сестри повернулись з Бельгії у Галичину і, за сприяння Станиславівського єпископа бл. Григорія Хомишина (1867–1947), розпочали апостольську діяльність в Станиславові²¹. Першою настоятелькою Згромадження східного обряду стала бельгійка с. Аліція Поппе (1884–1970)²². У 1929 р. українські вікентіанки відкрили ще одну обитель у Львові.

Коротко розглянувши історію розвитку Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля у Східній Галичині, проаналізуємо їхні успіхи у справі охорони здоров'я населення. Центральною медичною установою місцевих дочок милосердя протягом двох століть (1744–1944 рр.) був шпиталь св. Вікентія де Поля у Львові, який розміщувався на вул. Театинській. Згідно статутних документів шаритки, як засновниці даного закладу, зобов'язувалися безкоштовно доглядати до 44 малозабезпечених хворих одночасно. Однак кількість потребуючих, зважаючи на складні соціальні обставини і низьку санітарно-епідемічну культуру краю, була набагато більшою. Тож на початку XIX ст., у 1812 р., шпиталь вмщував 112 пацієнтів: 73 чоловіків і 39 жінок, а у 1825 р., після здійснених на кошти благодійників інновацій, – 140 осіб. При закладі діяла власна аптека. Про важливість існування в тогочасній Галичині цієї інституції свідчить той факт, що тільки протягом 1818 р. у шпиталі лікувалось 836 чоловіків і 905 жінок, щоправда, майже 300 хворих померло. У другій половині XIX ст. кількість пацієнтів закладу постійно зростала. У 1853 р. послугами шпиталю св. Вікентія де Поля у Львові скористалося більше 3 000 осіб при 358 летальних випадках²³.

Шпиталі сестер милосердя в інших містах і містечках Східної Галичини теж користувалися великою популярністю серед населення, хоча були невеликими і могли одночасно утримувати всього лише до кількох десятків осіб. Причиною довіри галичан служила харитативна діяльність вікентіанок, які безкорисно допомагали хворим без огляду на майновий стан, національність чи віросповідання. Зважаючи на те, що у другій половині XIX ст. прийом у лікаря в середньому вартував 5 золотих ринських, виклик додому – 10, а виїзд у село до хворого, залежно від відстані, коштував 20–50

²⁰ Глова М. Дипломатична діяльність митрополита Андрея Шептицького // *Товариство краєзнавців Яворівщини «Гостинець»* / URL: <http://www.gostynets.org.ua/index.php>. (дата звернення: 12.01.2016).

²¹ Stasiuk I. Działalność charytatywna żeńskich zgromadzeń zakonnych w diecezji stanisławowskiej. S. 97.

²² Назар Н. Сестра Аліція Поппе: життя для Бога і України. *Діти Непорочної. Релігійний журнал християнської родини*. 2012. № 2. С. 27.

²³ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. S. 126–127.

ринських²⁴ (вночі послуги лікаря оплачувалися за подвійним тарифом – авт.), медицина була недоступною для більшості галичан. Погіршувала ситуацію й нестача кваліфікованого лікарського персоналу. Так, наприкінці XIX ст. у Галичині один лікар припадав на 7 000 чоловік²⁵ і змушений був обслуговувати територію площею 60–140 км². Апостольська діяльність сестер милосердя, звісно, не покривала потреб краю в медичній допомозі, але робила її хоча б трохи доступнішою.

Справедливо буде зазначити, що лікувальні заклади дочок милосердя, окрім установи у Львові, не були шпиталями у класичному розумінні цього слова. Це були радше притулки для вбогих калік, сиріт та невиліковно хворих, при яких водночас надавалася амбулаторна й перша медична допомога малозабезпеченим. В середньому побут хворого у шпиталі під час періоду загострення хвороби складав 8–20 днів. Тим часом, ревізія, яку провела Крайова рада здоров'я в закладах сестер милосердя у 1890 р., засвідчила, що чи не у кожному із них проводилися дрібні хірургічні втручання, ставилися банки попри відсутність дозволів на такого роду діяльність, утримувалися аптеки, в яких ліки відпускалися без рецептів. Перевірка виявила також проблему низької якості медичної допомоги, зумовлену відсутністю кваліфікованого лікарського контролю. Постійно практикуючі у закладах лікарі були тільки у Львові та Роздолі, тоді як в Маріямполі, Рогатині, Бурштині, Мощанах шаритки викликали місцевих медиків за нагальної потреби 2–3 рази на рік²⁶.

З огляду на брак кваліфікованого лікарського нагляду, якість лікування в закладах сестер милосердя була сумнівною. Насамперед, через цілком можливі недостовірності в діагностиці захворювань і помилки у лікувальному процесі. Часто дочки милосердя приймали у свої шпиталі інфекційних хворих, не маючи для цього спеціально обладнаних приміщень, тож загальні палати перетворювалися на епідемічні вогнища. Зокрема в 1889 р. зафіксовано 13 випадків прояву вітряної віспи у Маріямполі, 8 хворих на віспу, 10 – на висипний тиф і 13 – на дизентерію у Червонограді, а також 16 випадків дифтерії у Новосілках. Більше того, цього ж року староста з Бродів звітував про поширення епідемії на цілу гміну після виписки хворого

²⁴ Паскар М. Бережанщина / М. Паскар. *Лікарі Тернопільщини. Хронологія імен та фактів* / відп. ред. О. Голяченко. Тернопіль, 1996. С. 34–35.

²⁵ Ткаченко С. З. К истории развития профилактического направления советского здравоохранения в западных областях УССР / С. З. Ткаченко. *К истории медицины на Украине (На материалах западных областей УССР, Закарпатья и Буковины)*: сборник научных трудов. Львов, 1961. С. 114.

²⁶ Внески Крайової ради здоров'я у справі лікарської опіки в шпиталях Сестер Милосердя // ЦДІАУЛ (Центр. держ. іст. архів України у м. Львові). Ф. 668. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 7.

на тиф з лікарні згромадження в Залізцях²⁷. Однак в цілому дочки милосердя добре справлялися із обов'язками медсестер, санітарок і доглядальниць у власних закладах. Зокрема у 1923 р. ярославський староста схвально відгукувався про заклад спільноти св. Вікентія де Поля в Мощанах й просив уряд надати йому субвенцію на закупку спирту, білизни та шприців, підкреслюючи заслуги шариток у справі надання першої медичної і амбулаторної допомоги²⁸.

З другої половини ХІХ ст. сестер згромадження часто запрошували на роботу в державні та приватні госпіталі, що теж слугувало доказом їхнього професіоналізму як молодшого медперсоналу. До їхніх обов'язків належали маніпуляційні процедури, перев'язка хворих, видача ліків, допомога під час операцій, нагляд за технічним персоналом. Протягом 1859–1914 рр. дочки милосердя св. Вікентія де Поля незмінно працювали у 24 повітових, 12 приватних і 3 спеціалізованих лікарнях Галичини²⁹. Тільки у львівському шпиталі в 20–30-х рр. ХХ ст. працювало близько 120 сестер милосердя³⁰. До відкриття Львівської школи медичних сестер при загальному шпиталі у 1895 р. шаритки були чи не єдиними більш-менш обізнаними у сестринській справі спеціалістами. Це зумовлювалося передачею старшими членами згромадження накопичуваного століттями досвіду новичкам.

Соціально-медична опіка відіграла важливу роль і в діяльності східної гілки дочок милосердя св. Вікентія де Поля. На початку ХХ ст. за сприяння УГКЦ і особисто митрополита А. Шептицького з метою надання медичної допомоги незаможним українцям були створені амбулаторія «Народна лічниця» і ряд санаторіїв для українських студентів, а в 1938 р. – шпиталь ім. А. Шептицького у Львові. Всі ці установи з 1929 р. безкоштовно обслуговувалися монахинями Згромадження сестер милосердя св. Вікентія під керівництвом с. А. Поппе, яка стала першим адміністратором «Народної лічниці». Важливим моментом у лікуванні були сповідь, причастя, елеопомазання хворих, оскільки вважалося, що ці заходи допомагають в одужанні, несуть психологічний комфорт і позитивну енергетику³¹. Сестри милосердя УГКЦ виконували свої обов'язки настільки професійно, що пізніше, із приходом радянської влади, продовжували працювати

²⁷ Там само. Арк. 8.

²⁸ Прохання про субвенцію на шпиталь Сестер Милосердя в Мощанах від 15 квітня 1923 р. // ДАЛО. (Держ. архів Львівської обл.). Ф. 1. Оп. 9. Спр. 94. Арк. 9.

²⁹ Dzierżek A. Siostry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. S. 26.

³⁰ Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej. S. 655–656.

³¹ Комар І. Роль Української греко-католицької церкви в організації охорони здоров'я дітей у Галичині на початку ХХ ст. С. 213–214.

медсестрами у лікарнях попри численні переслідування і заборону носити традиційні чорний габіт, параман і мантию білого кольору³².

Праця на ниві апостольських діянь як дочок милосердя Римокатолицької церкви, так і їхніх колег східного обряду носила подвижницький, а нерідко й саможертвний характер. Цю тезу чудово ілюструє приклад бл. Марти Вецької (1874–1904), яка присвятила все своє життя служінню хворим людям. Попрацювавши у лікувальних закладах Кракова, Львова, Підгайців, с. Марта закінчила свій життєвий шлях у Снятині, де заразилась висипним тифом, проводячи дезінфекцію шпитальних приміщень замість молодого санітара. Цим самим вона врятувала батька малої дитини, пожертвувавши власним життям із любові до ближнього. Згодом в архіві дочок милосердя у Кракові з'явився опис 270 випадків благодаті, отриманої через її заступництво, тож у 2008 р. Папа Бенедикт XVI беатифікував с. Марту Вецьку³³. Згаданий приклад не був поодиноким, бо сестри милосердя практично завжди дотримувалися своїх обітниць і добре пам'ятали слова св. Вікентія де Поля: «Хворий, якому перев'яжете рани, – то ніхто інший, як сам Христос, що зійшов з хреста на больничне ложе»³⁴.

Таким чином, діяльність Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля в галузі охорони здоров'я на території Східної Галичини протягом XVIII – першої третини XX ст. в основному велася двома способами: через надання медичної допомоги малозабезпеченим галичанам у власних лікувальних закладах конгрегації та через догляд пацієнтів загальних і приватних шпиталів. Праця шариток носила благодійний і подвижницький характер, а опіка і підтримка надавалися усім потребуючим без огляду на їхню національність чи віросповідання. Сестри милосердя якісно справлялися із функціями молодшого медичного персоналу, однак під наглядом кваліфікованих лікарів. Лікування без професійного контролю у невеликих шпиталях вікентіанок не було ефективним, тому ці заклади слугували радше притулками, де хворі могли отримати елементарний догляд і першу медичну допомогу. Попри це, до кінця XIX ст. шаритки залишалися фактично єдиними медичними сестрами у Галичині, які володіли необхідними знаннями і досвідом для роботи у клініках. Високий професіоналізм та самопожертва представниць згромадження св. Вікентія де Поля глибоко цінувався місцевим населенням і керівництвом лікувальних закладів, тож вони залишалися опорою сестринської справи на

³² Стасюк І. Повсякденне життя монахинь Станиславівської єпархії УГКЦ. С. 362.

³³ Żak C. Błogosławiona S. Marta Wiecka. «Z życia Parafii...» *Pismo Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny z Lourdes w Krakowie*. 2008. Nr. 4. S. 2–3.

³⁴ Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. S. 64.

західноукраїнських землях до приходу радянської влади і початку докорінних реформ в галузі охорони здоров'я. Насамкінець, варто зазначити, що дане дослідження потребує подальшого пошуку і аналізу джерел на предмет зв'язків і взаємодії Згромадження дочок милосердя св. Вікентія де Поля у справі охорони здоров'я із іншими чернечими спільнотами й апостольськими товариствами Галичини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Внески Краєвої ради здоров'я у справі лікарської опіки в шпиталях Сестер Милосердя. ЦДІАЛ України. (Центр. держ. іст. архів України, м. Львів). Ф. 668. Оп. 1. Спр. 2. Арк. 7, 8.
- 2.Глова М. Дипломатична діяльність митрополита Андрея Шептицького. Товариство краєзнавців Яворівщини «Гостинець». URL: <http://www.gostynets.org.ua/index.php>. (дата звернення: 12.01.2016).
- 3.Комар І. Роль Української греко-католицької церкви в організації охорони здоров'я дітей у Галичині на початку ХХ ст. Гірська школа Українських Карпат. 2013. № 8–9. С. 213–215.
- 4.Назар Н. Сестра Аліція Поппе: життя для Бога і України. Діти Непорочної. Релігійний журнал християнської родини. 2012. № 2. С. 26–28.
- 5.Паскар М. Бережанщина / М. Паскар. Лікарі Тернопільщини. Хронологія імен та фактів / відп. ред. О. Голяченко. Тернопіль, 1996. С. 34–42.
- 6.Потимко О. Розвиток медицини у Львові в XIV – XVIII ст.: література, проблеми, дискусії. Львів, 2012. 214 с.
- 7.Прохання про субвенцію на шпиталь Сестер Милосердя в Мощанах від 15 квітня 1923 р. ДАЛО. (Держ. архів Львівської обл.). Ф. 1. Оп. 9. Спр. 94. Арк. 9.
- 8.Стасюк І. Повсякденне життя монахинь Станиславівської єпархії УГКЦ (1900–1946 рр.). Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2013. Вип. 23–24. С. 360–367.
- 9.Ткаченко С. З. К истории развития профилактического направления советского здравоохранения в западных областях УССР / С. З. Ткаченко. К истории медицины на Украине (На материалах западных областей УССР, Закарпатья и Буковины): сборник научных трудов. Львов, 1961. С. 111–118.
- 10.Яцків О. Формування осередків, поширення та діяльність Згромадження сестер святого Фелікса з Канталісію на теренах Галичини наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 110. С. 37–40.
- 11.Chodyncki I. Historia stołecznego królestw Galicyi i Lodomeryi miasta Lwowa od założenia jego aż do czasów terazniejszych. Lwów, 1829. 466 s.
- 12.Dzierżek A. Sióstry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. Cracovia Leopoldis. 2011. Nr. 2. S. 25–28.
- 13.Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej / A. Piernikarczyk. Parare vias Domini. Pelplin, 2014. S. 651–661.
- 14.Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. Nasza Przeszłość. Kraków, 1960. T. 12. S. 59–172.

15. Stasiuk I. Działalność charytatywna żeńskich zgromadzeń zakonnych w diecezji stanisławowskiej w latach 1896–1946. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne. 2014. Z. 1. S. 93–100.

16. Żak C. Błogosławiona S. Marta Wiecka. «Z życia Parafii...» Pismo Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny z Lourdes w Krakowie. 2008. Nr. 4. S. 1–4.

REFERENCES

1. Vnesky Kraievoi rady zdorovia u spravi likarskoj opiky v shpytaliakh Sester Myloserdia. TsDIAL Ukrainy. (Tsentr. derzh. ist. arkhiv Ukrainy, m. Lviv). F. 668. Op. 1. Spr. 2. Ark. 7, 8.

2. Hlova M. Dyplomatychna diialnist mytropolyta Andreia Sheptytskoho. Tovarystvo kraieznavtsiv Yavorivshchyny «Hostynets». URL: <http://www.gostynets.org.ua/index.php>. (data zvernennia: 12.01.2016).

3. Komar I. Rol Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy v orhanizatsii okhorony zdorovia ditei u Halychyni na pochatku XX st. Hirska shkola Ukrainskykh Karpat. 2013. № 8–9. S. 213–215.

4. Nazar N. Sestra Alitsiia Poppe: zhyttia dlia Boha i Ukrainy. Dity Neporochnoi. Relihiinyi zhurnal khrystyianskoi rodyny. 2012. № 2. S. 26–28.

5. Paskar M. Berezhanshchyna / M. Paskar. Likari Ternopilshchyny. Khronolohiia imen ta faktiv / vidp. red. O. Holiachenko. Ternopil, 1996. S. 34–42.

6. Potymko O. Rozvytok medytsyny u Lvovi v XIV – XVIII st.: literatura, problemy, dyskusii. Lviv, 2012. 214 s.

7. Prokhannia pro subventsiiu na shpytal Sester Myloserdia v Moshchanakh vid 15 kvitnia 1923 r. DALO. (Derzh. arkhiv Lvivskoi obl.). F. 1. Op. 9. Spr. 94. Ark. 9.

8. Stasiuk I. Povsiakdenne zhyttia monakhyn Stanyslavivskoi yeparkhii UHKTs (1900–1946 rr.). Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Istoriiia. 2013. Vyp. 23–24. S. 360–367.

9. Tkachenko S. Z. K istorii razvitiya profilakticheskogo napravleniya sovetskogo zdravoohraneniya v zapadnykh oblastiakh USSR / S. Z. Tkachenko. K istorii meditsyny na Ukraine (Na materialakh zapadnykh oblastey USSR, Zakarpattia i Bukoviny): sbornik nauchnykh trudov. Lvov, 1961. S. 111–118.

10. Iatskiv O. Formuvannia osередkiv, poshyrennia ta diialnist Zghromadzhennia sester sviatoho Feliksa z Kantalisii na terenakh Halychyny naprykintsi XIX – na pochatku XX st. Hileia: naukovyi visnyk. 2016. Vyp. 110. S. 37–40.

11. Chodynicky I. Historya stołecznego królestw Galicyi i Lodomeryi miasta Lwowa od założenia jego aż do czasów terazniejszych. Lwów, 1829. 466 s.

12. Dzierżek A. Siostry Miłosierdzia w Małopolsce Wschodniej. Cracovia Leopoldis. 2011. Nr. 2. S. 25–28.

13. Piernikarczyk A. Lwowskie ślady błogosławionej Marty Wieckiej / A. Piernikarczyk. Parare vias Domini. Pelplin, 2014. S. 651–661.

14. Schletz A. Zarys historyczny Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia w Polsce. Nasza Przeszłość. Kraków, 1960. T. 12. S. 59–172.

15. Stasiuk I. Działalność charytatywna żeńskich zgromadzeń zakonnych w diecezji stanisławowskiej w latach 1896–1946. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne. 2014. Z. 1. S. 93–100.

16. Żak C. Błogosławiona S. Marta Wiecka. «Z życia Parafii...» Pismo Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny z Lourdes w Krakowie. 2008. Nr. 4. S. 1–4.

Дата надходження до редакції: 14.03. 2018